

«فرهیختگان» مهم‌ترین اتفاق‌های اقتصادی جهان در سال ۲۰۱۶ را بررسی می‌کند

این تحولات چند؟

نسرین نیکنام
دبیر گروه پرورنده
سیاسی‌تأثیر بسزایی در مباحث اقتصادی کشورها دارند که ازجمله آن می‌توان به اجرای برجام در ایران و جدایی انگلستان از اتحادیه اروپا اشاره کرد. ۱۶ ژانویه ۲۰۱۶ روز مهم سیاسی اقتصادی برای ایران بود و برداشتن تحریم‌ها که پیچیده‌ترین تحریم‌های اقتصادی تاریخی در دنیا بود، علاوه بر بهبود روابط سیاسی میان ایران و کشورهای دیگر برگ تازه‌ای از معاملات اقتصادی را به همراه داشت. بالا رفتن قیمت نفت، معاملات بانکی بین‌المللی، خرید هواپیما، بیمه و کشتیرانی، خرید و فروش فلزات گرانبها برای ایران قانونی شد و به نوعی ماه عسل تجاری ایران و اروپا کلید خورد. هرچند آغاز سال ۲۰۱۶ برای ایرانی‌ها خوب بود اما برای اروپایی‌ها نه؛ اولین هفته کاری در بازار سهام نیویورک، بدترین هفته در تاریخ اقتصادی کشور آمریکا بود. هر سه شاخص عمده این بازار در یک هفته بیش از ۶ درصد افت کرد، یعنی بیشترین کاهش در تاریخ که علت آن هم سقوط ۱۰ درصدی قیمت نفت و ترس از کندهی رشد اقتصادی چین عنوان شد. انتشار بیش از ۱۱ میلیون سند فرار مالیاتی رهبران یاناما، پایین بودن قیمت نفت و سوءمدیریت در ونزوئلا، ضرر چند میلیون دلاری سانسونگ، از دور خارج کردن اسکناس‌های ۵۰۰ و هزار روپیهای توسط دولتسرمدان هند و توافق مسئولان اوپک و الجزایر، استانبول و مسکو، در کاهش تولید نفت هم از مهم‌ترین اتفاق‌های اقتصادی جهان در سال ۲۰۱۶ بود که در این گزارش به اختصار به آن پرداخته می‌شود.

یادداشت

اقتصاد جهانی تحت‌تأثیر رویدادهای باورنکردنی

علیرضا سمیعی
کارشناس اقتصادی

سیاست و اقتصاد جهان را تحت‌الشعاع خود قرار دهند. اولین ضربه اساسی اقتصاد جهان که پس از امضای توافق ۶ قدرت جهانی و ایران تصویری رفت‌رنگ‌ورنی بهبود می‌بیند رامردم انگلستان زدند، با رای خود به خروج این کشور از اتحادیه اروپا؛ در همه‌پرسی موسوم به «برگزیت».

دنیا به هم ریخت؛ دبوید کامران نخست‌وزیر این کشور استعفا کرد؛ صاحبان سرمایه‌ها اعلام کردند نه‌تنها از انگلیس که از اروپا خارج می‌شوند. حال انگلیس باید پس از دو دهه، وضعیت اقتصادی‌اش را دوباره تعریف کند. ارزش پوند انگلیس به‌عنوان یکی از ارزهای قدرتمند جهان، به سرعت و شدت کاهش پیدا کرد و چند موسسه اعتبارسنجی مهم دنیا، درجه اعتبار اقتصادی این کشور را پایین آوردند. به اعتقاد کارشناسان خروج انگلیس از اتحادیه اروپا، سرمایه‌ها را از منطقه یورو خارج کرده است. این سرمایه‌ها باید به بازارهای مطمئن‌تری مانند اوراق خزانه آمریکا روند تا به قوی‌تر شدن دلار آمریکا کمک کنند. قوی‌تر شدن دلار آمریکا چین را ناچار خواهد کرد نرخ شنداور یوان را کاهش دهد. زیرا در نرخ مبادلات ارزی غیریکسان میان آمریکا و اتحادیه اروپا به‌عنوان دو بازار بزرگ صادراتی‌اش گرفتار می‌شود.

ضربه دوم به اقتصاد جهان را مردم آمریکا زدند. زمانی که نتیجه نهایی انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا اعلام شد، حتی باراک اوباما رئیس‌جمهور این کشور هم نتوانست‌اشگفت‌زدن خود را پنهان کند. دونالد ترامپ درحالی با رای مردم به ریاست‌جمهوری آمریکا انتخاب شد که از زمان انتخابش اکثر صاحب نظران اعتقاد دارند که جهان در سال ۲۰۱۷، روزهای سخت‌تری را تجربه خواهد کرد. ترامپ بارها از توافقات‌های تجاری بلندمدت انتقادو اعلام کرده که ممکن است نسبت به لغو آنها اقدام کند. نخستین مورد این توافق‌ها، احتمالاً توافق تجارت آزاد آمریکای شمالی است. از سوی دیگر اقدام چین در کاهش ارزش یوان در برابر دلار آمریکا، خشم رئیس‌جمهوری منتخب را برانگیخته‌و وی وعده داده است پکن را برای این کار مجازات کند. وی همچنین تهدید کرده است از شکرت‌های آمریکایی که مشاغل را به خارج می‌برند، مالیات بیشتری دریافت کند. ترامپ همچنین قصد دارد تدابیر مالی را اجرا کند که به ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر و بالا بردن تورم کمک می‌کنند. او گفته که نسبت به توافق با ایران نیز انتقادهایی دارد و پس از در اختیار گرفتن اختیارات، نسبت به اعمال تغییرات در آن اقدام می‌کند.

آمریکا در حال حاضر حدود یک چهارم اقتصاد جهان را در اختیار دارد و هرگونه تغییر در سیاست‌های اقتصادی آن بدون شک همه بازارهای مالی دنیا را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. اما بدترین شرایط اقتصادی در سال ۲۰۱۶ در دنیا را ونزوئلا به خود اختصاص داده است. وابستگی شدید این کشور به درآمد های نفتی و ادامه سیاست‌های پوپولیستی، اقتصاد این کشور را تا مرز نابودی پیش برده است. با وجودی که قیمت جهانی نفت روزبه‌روز در حال افزایش است، تورم در این کشور روزانه افزایش می‌یابد و به حدود ۴۸۰ درصد رسیده است و پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۱۷ به بیش از ۲۰۰۰ درصد برسد. اما اگر بخوایم درباره اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۶ سخن بگوییم، با گذشت حدود یک‌سال از اجرایی شدن برجام، قراردادهای مالی هر روز بیشتر می‌شود و براساس آمارهای رسمی، رشدی بالای ۷/۴ درصد را تجربه کرده‌است. مراجع اقتصادی بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی از حرکت سریع اقتصاد ایران به سمت رونق و رشد شدید در سال‌های آینده خبر داده‌اند که این خبر خوبی برای مابه‌شمار می‌رود. با این وجود به نظر می‌رسد سال ۲۰۱۷ برای اقتصاد ایران برخلاف اقتصاد جهانی سالی مطلوب باشد و بتوانیم در سایه برآمدهای نفتی روزافزون، بازسازی اقتصاد را با سرعت بیشتر دنبال کنیم.

یادداشت، اخبار و گزارش‌هایی از موضوعات روز

کارشناسان می‌گویند

آمریکا و اقتصاد جهانی

فصل تابستان برای کشورهای آمریکای لاتین و جنوبی فصل پرترنشی بود؛ از یک‌سورسوایی که به‌خاطر هک شدن و انتشار بیش از ۱۱ میلیون سند از فرار مالیاتی رهبران حال و سابق جهان رخ داد و پای خیلی‌ها مانند بشار اسد ونخست‌وزیر ایسلند در میان بود، از سوی دیگر پایین بودن قیمت‌نفت وسوءمدیریت اقتصادی و بالا رفتن تورم تا ۷۰۰ درصد در ونزوئلا مشکلات اقتصادی زیادی را برای مردم و دولتسرمدان رقم زد؛ البته این پایان ماجرا نبود. پس از انتخاب دونالد ترامپ او در اولین نطق تلویزیونی‌اش گفت که در اولین روز کارش پیمان تجارت آزاد اقیانوس آرام را لغو خواهد کرد. این پیمان بین ۱۲ کشور حوزه اقیانوس آرام ازجمله آمریکا، کانادا، ژاپن و استرالیا بسته شد و در مرحله تصویب در مجالس بعضی از این کشورها بود. شاید تنها اتفاقی که بتوان از آن به‌عنوان یک قرارداد موفق برای آمریکایی‌ها نام برد، معامله میلیاردي لینکداین و مایکروسافت در هفته‌های پایانی سال ۲۰۱۶ بود. شرکت مایکروسافت آمریکامدت‌ها خواهان خرید شبکه اجتماعی لینکداین بود. یک شبکه اجتماعی تخصصی برای ۴۵۰ میلیون کاربر حرفه‌ای و شاغل که در آن به دوستان و همکاران وصل شده و از آن برای کاریابی واستخدام نیرو هم استفاده می‌شود. از سوی دیگر کارشناسان اقتصادی معتقدند که فارغ از تمام این اتفاق‌های اقتصادی کشورهای دیگر، «برگزیت» و چالش جدایی انگلستان از اتحادیه اروپا فصل تازه‌ای از مشکلات را برای آنان رقم زد و حال باید منتظر ماند و دید که مردم و دولتسرمدان این کشور در سال ۲۰۱۷ چه تصمیم‌هایی را اجرایی خواهند کرد. تحلیل گران اقتصادی بر این باور هستند که روند رشد اقتصادی بریتانیا در مسیر نامعلومی حرکت می‌کند و تبعات منفی برگزیت بر اقتصاد این کشور به تدریج در حال خودنمایی است.

آینده بهتر؟

شرقی‌ها و شکست‌های اقتصادی

نحسی‌های اقتصادی گریبان کشورهای آسیایی را هم در سال ۲۰۱۶ گرفت و کشورهایی چون کره جنوبی، هند و کشورهای عربی با چالش‌ها و ضررهای اقتصادی هنگفتی دست‌وپنجه‌نرم کردند. بحران آتش گرفتن باتری گوشی‌های نوت‌هفت در اکثر تمام‌روبا‌های سامسونگ بزرگ‌ترین شرکت محصولات الکترونیک در بازار موبایل را خراب کرد و این شرکت علاوه بر ضرر چند میلیون دلاری مجبور شد ۲/۵ میلیون گوشی ساخته‌شده را پس بگیرد و تولید بقیه را متوقف کند.

همچنین هندی‌ها هم برای مبارزه با فساد و پولشویی و کشف پول‌های به اصطلاح سیاه یک شبه تصمیم گرفتند همه اسکناس‌های ۵۰۰ و ۱۰۰۰ روپیهای را از دور خارج کنند جالب است بدانید این تصمیم نه‌تنها به نفع آن‌ها تمام نشد بلکه آشفته‌بازی درست کرد که در آن از زنان خانهداری که خرچی خانه را نقد پنهان کرده بودند تا کشورهای همسایه که روپیه نگه می‌داشتند را عصبانی کرد. اما مهم‌ترین تصمیم‌های اقتصادی در میان کشورهای صاحب نفت گرفته شد، الجزایر، استانبول و مسکو. وزیران نفت اوپک بعد از ماه‌ها مذاکرات نفسگیر در دوحه، بالاخره روز آخر ماه نوامبر دروین توافق کاهش تولید این سازمان را نهایی کردند. جهان درحالی‌به استقبال سال نوی میلادی می‌رود که چشم‌انداز اقتصاد زیرسایه قیمت‌های بالاتر نفت و ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ قرار دارد و همه امید دارند سال ۲۰۱۷ برخلاف سال گذشته سالی پر از رونق‌های اقتصادی باشد. پایگاه خبری بلومبرگ در گزارشی نوشت تا ۱۵۱ سال آینده آماده نظم اقتصادی جدیدی باشید که در آن آمریکان تأثیرگذاری کمتری دارد در حالیکه نفوذ بازارهای نوظهور متعددی افزایش خواهد یافت و بعضی از بزرگترین اقتصادهای اروپایی عقب‌تر از آنها قرار می‌گیرند.

۱۱٪

همان روزهای آغازین سال ۲۰۱۶ شاخص بورس پس از ۷ درصد سقوط کرد و موجب آشفته شدن بازارهای بورس در سراسر جهان شد. چند روز بعد افت شاخص بورس در این کشور به ۱۸ درصد رسید و ارزش یوان به پایین‌ترین سطح از مارس ۲۰۱۱ رسید. با اینکه این اتفاق سبب شد کالاهای چینی قدرت رقابت بیشتری در بازارهای خارجی به دست بیاورند اما در عین حال موجب بالا رفتن هزینه‌های سرمایه‌گذاری چین در آن سوی مرزهایش شد. این شوک بورسی بر بازارهای کل جهان ازجمله بورس‌های اروپایی و آمریکا تأثیر گذاشت.

۱۵٪

پس از اتفاقی که سال ۲۰۰۸ در مورد کاهش تولید نفت در اوپک گرفته شد، گروهی از تولیدکنندگان غیرعضو اوپک نیز به این توافق پیوستند تا قیمت نفت به میزان قابل توجهی افزایش یابد، از این‌رو قیمت نفت خام آمریکا پس از اعلام این تصمیم بیش از پنج درصد افزایش یافت. هرچند این توافق موجب تقویت چشم‌انداز صنعت انرژی جهان و رشد اقتصادی کشورهای نفت‌خیز جهان می‌شود، اما برای مصرف‌کنندگان به معنای افزایش قیمت‌ها خواهد بود. کاهش قیمت نفت موجب شد برخی کشورها با رکود شدید اقتصادی مواجه شوند.

۲۳٪

انگلیسی‌ها پس از ۲۳ سال با رایي که دادند خواستند کشورشان از اتحادیه اروپا جدا شود. این تصمیم سبب شد ارزش دلار در برابر یورو بالا برود که به گفته کارشناسان این خروج، تأثیری منفی بر بخش تولید آمریکای‌گذار و موجب کندهی آهنگ رشد اقتصاد آمریکا می‌شود. خروج انگلیس از اتحادیه اروپا موجب خروج سرمایه‌ها از حوزه یورو و حرکت آن به سمت بازارهای امن ازجمله اوراق خزانه‌داری آمریکا می‌شود و این به معنای تقویت ارزش دلار است. دیگر بازار امنی که پذیرای سرمایه‌های سرگردان خواهد بود، ژاپن است.

۱۰٪

با نزدیک شدن به پایان سال ۲۰۱۶ تگرانی‌های سرمایه‌گذاران چینی هم کمتر شده و پیش‌بینی‌ها مبنی بر آن است که رشد اقتصادی چین تحت‌تأثیر تسهیل سیاست‌ها و مقررات رگولاتوری در بازارهای املاک و وام‌دهی، تثبیت شده است. چین بار دیگر شاهد رشد دورقمی قیمت مسکن و رشد وام‌دهی بوده است. شاخص قیمت مسکن نوساز ۷۰ شهر چین در نوامبر نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱۰/۵ درصد رشد کرد که سریع‌ترین نرخ رشد سال به سال این شاخص از سال ۲۰۱۰ بود.

بازارهای نوظهور

بازارهای نوظهور حجم بالایی از بدهی به دلار آمریکا دارند که در صورت افزایش ارزش دلار، پرداخت آنها دشوارتر خواهد شد. این امر ممکن است به موج ورشکستگی شرکت‌های بازارهای نوظهور منتهی شود که شرایط مالی اقتصادهای نوظهور را وخیم‌تر کرده و روند نزولی ارزهای آنها را که در حال حاضر هم بسیار ضعیف شده‌اند، تشدید می‌کند.

آسیای شرقی بیشترین نرخ رشد اقتصادی

فعالان و کارشناسان اقتصادی جهان معتقدند ۱۰ کشور از آسیای شرقی، آفریقا و خاورمیانه بیشترین نرخ‌های رشد اقتصادی در سال آینده را از آن خود می‌کنند که در صدر آنها، یمن قرار دارد. این موضوع بیانگر آن است که در تحلیل‌های کنونی، احتمال دست‌یابی به صلح در این کشور جنگ‌زده جدی گرفته می‌شود.

پوپولیست‌های قدرتمند

تحلیل‌های اقتصادی مبنی بر این است که در سال ۲۰۱۷ دولت‌های پوپولیستی، راست‌گرا و ناسیونالیست‌های اقتصادی در سال آینده قدرت بیشتری می‌گیرند. موضوعی که به گفته «اکنونومیست» سال ۲۰۱۷ را به سالی ناخوشایند برای لیبرال‌ها تبدیل می‌کند و نظم کنونی جهان مدور را دست‌خوش تغییر خواهد کرد.

چالش‌هایی که کشورها و سرمایه‌گذاران اقتصادی جهان در سال ۲۰۱۶ پشت سر گذاشته‌اند سبب شده آنها به اتفاق‌های اقتصادی در سال آینده نگاه دقیق‌تر و جدی‌تری داشته باشند. هر چند پیش‌بینی‌ها مبنی بر رشدی حدود ۰/۵ درصد در انتظار کشورهای توسعه‌یافته باشد. به عنوان مثال کارشناسان معتقدند رشد تولید ناخالص داخلی آمریکا از ۱/۶ درصد در سال ۲۰۱۶ به حدود ۲/۲ درصد در سال ۲۰۱۷ می‌رسد. در این گزارش نگاهی به تحلیل‌های اقتصاددانان مبنی بر اتفاقات مهم اقتصادی دنیا می‌اندازیم.

رئیس‌جمهورها چه کردند

یکی از مهم‌ترین اتفاق‌های حوزه اقتصاد در کشورهای آسیایی توافق کشورها بر سر کاهش تولید نفت بود که مجموعاً از یک میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه کاهش، تقریباً ۵۰۰ هزار بشکه آن را عربستان تقبل کرد.

اما ایران به خاطر خروج از وضعیت تحریم مستثنی شد و اجازه یافت تولیدش را کمی افزایش هم بدهد. ایران اکنون می‌تواند درآمد خود از فروش نفت را تا سال آینده به میزان ۱۰ میلیارد دلار افزایش دهد.

کشورهای غیراوپک هم پذیرفتند کمی کمتر از ۶۰۰ هزار بشکه از تولیدشان کم کنند. در پی این توافق‌ها قیمت نفت در دو هفته بیش از ۱۵ درصد بالا رفت.

اتحادیه اروپا به محدودیت‌ها در زمینه تجارت، کشتیرانی و بیمه ایران پایان داده است.

بانک مرکزی ایران گفته که لغو تحریم‌ها موجب آزاد شدن ۳۰ میلیارد دلار از دارایی‌های بلوکه‌شده ایران در خارج از این کشور شد.

تایم لاین | ایران و مهم‌ترین تحولات اقتصادی

